

Голові разової спеціалізованій вченій раді
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
професору Олені ДОВГАЛЬ
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету Ліщинського Ігоря Орестовича на дисертацію Філіпова Олега Михайловича «Розвиток зовнішньоторговельних відносин країн Балтії у складі Європейського Союзу», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Під впливом процесів глобалізації та інтенсивної регіональної інтеграції розвиток світової економіки характеризується високим ступенем динамізму, але водночас супроводжується структурними диспропорціями, що формує нові виклики та ризики для малих відкритих економік. У сучасному світі це загострює актуальність пошуку ефективних моделей зовнішньоторговельної взаємодії, які б дозволяли країнам не лише інтегруватися в спільні ринки, а й зміцнювати власну конкурентоспроможність у межах потужних інтеграційних союзів.

Сучасні кризові явища, зумовлені геополітичною нестабільністю, торговельними війнами та зміною глобальних ланцюгів доданої вартості, вимагають переосмислення ролі зовнішньої торгівлі як рушія економічного зростання. Процеси цифрової трансформації, екологізації економіки та розбудови транскордонної інфраструктури актуалізують наукові дискурси, присвячені адаптації національних економік до жорстких регуляторних норм Європейського Союзу. Досвід країн Балтії у цьому контексті є унікальним прикладом успішної трансформації та переорієнтації торговельних потоків, який може бути адаптований до реалій України, що підтверджує актуальність дисертаційної роботи Філіпова О. М.

Дослідження виконано відповідно до напрямів науково-дослідної роботи кафедри міжнародних економічних відносин та логістики ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна та в межах науково-дослідних тем: «Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів» (номер державної реєстрації: 0120U100907) та «Міжнародні економічні відносини в контексті глобальної цифровізації» (номер державної реєстрації: 0123U101982).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Аналіз дисертаційної роботи дозволяє зазначити, що теоретико-методологічні положення, висновки, науково-практичні рекомендації характеризуються науковою новизною і відображають значний науковий внесок здобувача у сучасні дослідження трансформації зовнішньоторговельних відносин у межах інтеграційних об'єднань. Робота має логічний і послідовний характер, а отримані наукові результати характеризуються високим рівнем аргументованості та достовірності.

В основу дослідження покладено фундаментальні наукові праці з проблем міжнародної торгівлі, економічної інтеграції та розвитку малих відкритих економік. У процесі дослідження відповідно до мети та розв'язання поставлених завдань було використано комплекс методів, а саме: метод діалектичного пізнання, застосований для розкриття сутності зовнішньоторговельних відносин як динамічної системи в умовах сучасних глобальних викликів (п. 1.1); узагальнення та наукової абстракції – для систематизації теоретичних підходів до аналізу торговельної політики малих країн у складі ЄС (п. 1.2); історико-логічний метод – для дослідження етапів еволюції зовнішньоторговельної моделі країн Балтії від відновлення незалежності до повноправного членства в ЄС (п. 2.1); методи аналізу та синтезу – для типізації моделей спеціалізації Естонії, Латвії та Литви, а також визначення ролі ПІІ у стимулюванні експорту (п. 2.2, п. 2.3); порівняння (компаративний аналіз) – для зіставлення темпів адаптації країн Балтії до європейських регуляторних норм та визначення можливостей імплементації цього досвіду в Україні (п. 3.1, п. 3.2); економетричне моделювання (зокрема РРМЛ-гравітаційні моделі) – для кількісного оцінювання впливу інтеграційних факторів та транспортно-логістичної інфраструктури на обсяги взаємної торгівлі (п. 2.3, п. 3.2); метод графічної візуалізації та GIS-аналізу – для ілюстрації щільності торговельних потоків та ефективності транспортних коридорів TEN-T (п. 2.1, п. 3.2); метод математичної формалізації (КРІ-аналіз) – для розроблення моделі гармонізації зовнішньоторговельних відносин та оцінки синергетичного ефекту від впровадження реформ (п. 3.3).

Інформаційну базу дослідження становили офіційні статистичні дані Євростату, Світового банку, Конференції ООН з торгівлі та розвитку, Світової організації торгівлі, національних статистичних департаментів Естонії, Латвії та Литви, аналітичні звіти Європейської Комісії, нормативно-правові акти ЄС (зокрема щодо регламентів CBAM та CSRD), а також результати власних розрахунків автора, виконаних за допомогою сучасних програмних засобів статистичного аналізу.

Наукова новизна положень і результатів, одержаних особисто здобувачем та поданих на захист. Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методологічних основ дослідження трансформації зовнішньоторговельних відносин малих відкритих економік та розробці науково-практичних рекомендацій щодо гармонізації торговельної політики України на основі досвіду країн Балтії в умовах членства в ЄС.

Серед основних наукових результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, слід зазначити наступні:

удосконалено:

– науково-теоретичні підходи щодо дослідження зовнішньоторговельних відносин шляхом уточнення їх сутності як багатоконтурної системи взаємодій, що охоплює не лише товарні потоки, а й транскордонний рух капіталу та цифрових даних, функціонуючи в межах наднаціональних інституційних норм ЄС, що дозволило систематизувати фактори їх розвитку в умовах глобальних викликів (с. 48-49);

– науково-методичний підхід до оцінювання торговельно-інвестиційної взаємодії, який базується на застосуванні PPML-гравітаційного моделювання з фіксованими ефектами, що, на відміну від існуючих, дозволяє кількісно визначити комплементарність прямих іноземних інвестицій та експортної динаміки для країн з малою відкритою економікою (с. 127-147);

– методологічні засади дослідження впливу транспортно-логістичної інфраструктури на зовнішню торгівлю шляхом імплементації GIS-аналізу та оцінювання ефектів інтеграції країн до транс'європейської транспортної мережі (TEN-T), що дало змогу обґрунтувати кореляцію між розбудовою логістичних коридорів та зростанням обсягів експорту (с. 193-197);

– концептуальні підходи до адаптації зовнішньоторговельної політики через розроблення триконтурної моделі гармонізації (регуляторний, інфраструктурний та ринковий контури), що базується на встановленні цільових КРІ-показників (швидкість митного оформлення, частка е-декларування, синергія ПП), що визначає стратегічні орієнтири для євроінтеграційного поступу України (с. 207-209);

отримали подальшого розвитку:

– засади оцінювання впливу нетарифних регуляторів ЄС (зокрема механізму прикордонного вуглецевого коригування CBAM та директив CSRD) на конкурентоспроможність експортерів, що дозволило ідентифікувати нові бар'єри та можливості для країн Балтійського регіону та України в умовах «Зеленого переходу» (с. 177-181);

– методичний інструментарій аналізу географічної та товарної диверсифікації торгівлі, а саме запропонована модель оцінки «інтеграційного ефекту відхилення», застосування якої дозволило довести остаточну переорієнтацію країн Балтії на внутрішній ринок ЄС та нівелювання залежності від ринків країн СНД (с. 125-126).

Значимість результатів дослідження для науки і практики, рекомендації щодо їх використання. Висновки та рекомендації, сформульовані за результатами дослідження, впроваджено в практичну діяльність: Управління економіки та розвитку інфраструктури Жмеринської міської ради під час підготовки аналітичних матеріалів з питань розроблення основних напрямів зовнішньоекономічної діяльності регіону (довідка №01-2025/4517 від 27.11.2025 р.), у Воєнній академії імені Євгена Березняка при викладанні окремих освітніх компонентів циклу нормативної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня (довідка №222/ВА/2078

від 03.12.2025 р.), у практичній діяльності ТОВ «ХОРСТЕХ» (довідка №0198-11 від 21.11.2025 р.).

Матеріали дисертаційної роботи також впроваджено у навчальний процес Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна при розробці навчально-методичного забезпечення з дисциплін «Теорія і практика зовнішньої торгівлі» та «Сучасний спільний ринок країн ЄС» (довідка № 0201/320 від 13.02.2026 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові ідеї, положення та результати, що виносяться на захист, конкретизовано у списку публікацій. Текст дисертаційної роботи Філіпова Олега Михайловича за результатами перевірки на наявність текстових запозичень не містить запозичень без належного посилання на джерела та відповідає принципам академічної доброчесності. Усі наявні у роботі посилання на джерела зроблені із дотриманням норм законодавства про авторське право і суміжні права.

Основні положення й результати дослідження доповідалися, обговорювалися та отримали схвалення під час 9 науково-практичних конференцій. Результати дослідження опубліковано в 17 наукових працях загальним обсягом 11,24 друк. арк. (особисто автора – 10,87 друк. арк.), серед яких 8 статей опубліковані в наукових фахових виданнях та у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз (у тому числі одна – у закордонному періодичному виданні).

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації. Аналіз змісту анотації та основних положень дисертаційної роботи дозволяє дійти висновку: зміст анотації відображає основні положення дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Філіпова О. М., звертаємо увагу на окремі положення, які є дискусійними, недостатньо повно розкритими або потребують додаткових пояснень у процесі захисту:

1. Економічні та геополітичні події останнього десятиліття, зокрема повномасштабна агресія РФ проти України, спричинили докорінну трансформацію архітектури безпеки в Європі та руйнування сталих логістичних ланцюгів. Автор слушно зазначає, що країни Балтії стали «форпостом» економічного спротиву (с. 58-62), проте в роботі акцент зроблено переважно на ринкових механізмах адаптації, тоді як питання політико-дипломатичного супроводу торговельних відносин у межах Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС залишилися поза глибоким аналізом.

2. У роботі запропоновано методичний підхід до оцінювання торговельно-інвестиційної взаємодії на основі PPML-гравітаційних моделей (с. 127-129). Попри високу достовірність отриманих результатів, виникає запитання: чому при виборі контрольних змінних автором не було враховано індекси цифрової готовності (наприклад, Digital Economy and Society Index – DESI), враховуючи статус Естонії як глобального лідера цифровізації?

3. Обґрунтовуючи триконтурну модель гармонізації зовнішньоторговельних відносин (с. 220), здобувач виокремлює «регуляторний», «інфраструктурний» та «ринковий» контури. Разом з тим, не

зовсім зрозуміло, які саме детермінанти цифрової трансформації (e-commerce, цифрові сертифікати походження) автор відносить до регуляторного контуру, а які – до інфраструктурного, що потребує деталізації.

4. Запропонована концептуальна модель гармонізації зовнішньоторговельної політики України з *acquis* ЄС (с. 223) є важливим практичним результатом, однак потребує більш чіткого визначення інституційних механізмів реалізації, зокрема розмежування відповідальності між державними органами та інструментів координації на міжвідомчому рівні.

5. Європейська інтеграція країн Балтії традиційно вважається успішним кейсом, проте вона супроводжувалася низкою ендогенних проблем, таких як відтік людського капіталу та нерівномірність регіонального розвитку. З огляду на це, критичного аналізу потребує запропонована здобувачем модель «Національного офісу інтеграції транспортних коридорів» (с. 228) в контексті її спроможності запобігти «вимиванню» ресурсів з периферійних регіонів України до логістичних центрів.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну високу позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Філіпова Олега Михайловича на тему «Розвиток зовнішньоторговельних відносин країн Балтії у складі Європейського Союзу», представлена на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», є завершеним самостійним дослідженням, яке відповідає встановленим вимогам. Робота виконана на високому теоретико-методологічному рівні, характеризується науковою новизною та має вагомим практичне значення для розробки стратегії європейської інтеграції України.

Проведений аналіз дисертаційної роботи дає змогу зробити висновок, що представлена дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., а її автор – Філіпов Олег Михайлович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Офіційний опонент,

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародної економіки
Навчально-наукового інституту
міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина

Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ

Ліщина Ігор
Ліщина Ігор

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 18:03:54 05.05.2026

Назва файлу з підписом: Відгук Ліщинський.pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 940.2 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук Ліщинський.pdf
Розмір файлу без підпису: 923.0 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ЛІЩИНСЬКИЙ ІГОР ОРЕСТОВИЧ
П.І.Б.: ЛІЩИНСЬКИЙ ІГОР ОРЕСТОВИЧ
Країна: Україна
РНОКПП: 3080500972
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 18:03:52 05.05.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000EED92E01CE998F06
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)
Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
професору Олені ДОВГАЛЬ
майдан Свободи 4, м. Харків 61022

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, кандидата економічних наук,
доцента кафедри міжнародних економічних відносин та логістики ННІ
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Макарчук Катерини Олексіївни

на дисертаційну роботу

Філіпова Олега Михайловича

**«Розвиток зовнішньоторгівельних відносин країн Балтії у складі
Європейського Союзу»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 29 міжнародні відносини
за спеціальністю 292 міжнародні економічні відносини

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Дисертаційна праця Філіпова О. М. присвячена поглибленню теоретико-методичного інструментарію дослідження зовнішньоторгівельних відносин країн Балтії у складі ЄС, а також визначенню стратегічних пріоритетів розвитку зовнішньоторгівельної політики України з урахуванням досвіду Латвії, Литви та Естонії.

Важливим прикладом успішної інтеграції до європейського економічного простору є досвід країн Балтії, а саме: Естонії, Латвії та Литви, які у 2004 році приєдналися до Європейського Союзу. Вступ до ЄС став важливим етапом економічної трансформації країн, сприяв розширенню їх участі у зовнішній торгівлі, підвищенню інвестиційної привабливості та інтеграції до єдиного європейського ринку. Завдяки цьому відбулося суттєве зростання обсягів зовнішньої торгівлі, диверсифікація торговельних зв'язків та підвищення конкурентоспроможності національних економік. Водночас інтеграційні процеси супроводжувалися низкою структурних змін та викликів, серед яких адаптація національних економік до європейських норм і стандартів, посилення залежності від внутрішнього ринку ЄС, а також необхідність пошуку нових напрямів диверсифікації експорту.

Особливого значення набуває дослідження зовнішньоторгівельних відносин країн Балтії в умовах сучасних геополітичних трансформацій, зокрема після повномасштабного вторгнення Росії в Україну, що зумовило перегляд торговельно-економічних зв'язків із Росією та іншими державами пострадянського простору. У цих умовах країни Балтії змушені активно

переорієнтовувати свої зовнішньоторговельні потоки, розширювати співпрацю з новими партнерами та посилювати інтеграцію до європейського та світового економічного простору.

З огляду на зазначене дослідження впливу євроінтеграційних процесів на розвиток зовнішньоторговельних відносин країн Балтії набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє визначити закономірності трансформації їхньої зовнішньоекономічної діяльності, а також сформулювати науково обґрунтовані рекомендації щодо використання цього досвіду для розвитку зовнішньоторговельної політики України в умовах її інтеграції до європейського економічного простору.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертація представляє собою самостійне, завершене та цілісне наукове дослідження. Текст роботи добре структурований, викладений професійною економічною мовою, відрізняється високим рівнем методологічної культури та науковим стилем мовлення. Робота складається з 3 розділів, кожен з яких має підрозділи, містить загальні висновки та висновки до кожного розділу. Висновки дисертаційної роботи підкреслюють наукову новизну проведених досліджень та логічно виходять із викладеного матеріалу, достатньо повно його відображають, дають відповідь на поставлені в роботі мету та завдання дослідження.

Перелік використаних джерел включає 232 джерела, додатки містять список опублікованих праць здобувача за темою дисертації, надані довідки про провадження. Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності та доступний для сприйняття. Дисертація написана науковим стилем мовлення, структура дисертації відповідає алгоритму, здійсненого автором дослідження.

Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. № 44 (редакція від 01.01.2024 р.), та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційна робота Філіпова О. М. виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри міжнародних економічних відносин та логістики ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна та в межах науково-дослідних тем: «Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів» (номер державної реєстрації: 0120U100907), у межах якої автором визначено сучасні виклики зовнішньоторговельної політики країн Балтії; «Міжнародні економічні відносини в контексті глобальної цифровізації» (номер державної реєстрації:

0123U101982), у межах якої запропоновано стратегічні напрями вдосконалення зовнішньоторговельної політики країн Балтії в рамках Європейського Союзу (довідка № 4001-33/21 від 06.11.2025 р.).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Висловлені в дисертаційній роботі положення та рекомендації відзначаються послідовністю, аргументованістю та достовірністю. Детальне ознайомлення з текстом наукового дослідження і публікаціями О. М. Філіпова дозволяє стверджувати, що підхід дисертанта до аналізу предмета дослідження є фундаментальним й ґрунтовним. Дисертація має логічну структуру, яка дозволяє розкрити поставлені дослідницькі завдання та досягти поставленої мети.

Методологічною основою дослідження є широкий спектр загальнонаукових та спеціальних методів наукового обґрунтування економічних аспектів. При написанні дисертації О. М. Філіпов застосував сучасні методи дослідження, кількісні результати дослідження розраховані відповідними статистичними та економіко-математичними методами, а аналіз отриманих даних представлено в узагальненні отриманих результатів та сформульовано у висновках.

Викладення матеріалу, якісно проведене обґрунтування висновків свідчить про глибокі фахові знання Філіпова О. М. стосовно питань, що викладалися в дисертаційному дослідженні. Текст дисертації вдало доповнюється таблицями, графіками, формулами та ілюстраціями. Висновки та практичні рекомендації логічно виходять із викладеного матеріалу та достатньо повно його відображають, дають відповіді на поставлені в роботі мету та завдання дослідження.

5. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Методологічною основою дослідження є широкий спектр загальнонаукових та спеціальних методів наукового обґрунтування економічних аспектів. Логіка викладання матеріалу корелюється з предметом дослідження і обраними методами дослідження. Це дозволило Філіпову О.М. сформулювати підґрунтя з наукових підходів і концепцій, які лягли в основу його наукового дослідження. Для дисертації характерна системність та ясність викладення матеріалу, вміння виділити суттєві моменти, чітка їх аргументація. Висновки дисертаційної роботи цілком обґрунтовані, коректні та впливають з викладеного матеріалу.

В ході виконання дисертаційного дослідження дисертантом було отримано нові науково-обґрунтовані результати, а саме:

- удосконалено методичний підхід до дослідження розвитку зовнішньоторгівельних відносин країн Балтії у складі ЄС в контексті інтеграційних процесів, що розкриває еволюцію впливу євроінтеграційних процесів на зовнішньоторговельні відносини країн Балтії і надає можливість

визначення потенціалу та векторів перспективної взаємодії країн Балтії у регіональному та глобальному розвитку;

- удосконалено науково-методичний інструментарій дослідження взаємозв'язку обсягів ПІІ та зовнішньої торгівлі кожної з країн Балтії через розробку РРМЛ-гравітаційних моделей, що підтверджує висновок про формування Балтійською трійкою стійкої моделі «інвестиції – торгівля» з різною інтенсивністю, але всюди позитивної та економічно значущої;

- набуло подальшого розвитку авторське уточнення терміну «зовнішньоторговельні відносини» як системи економічних взаємодій між державами, бізнес-структурами та домогосподарствами, орієнтованої на обмін товарами, послугами, капіталом та даними через національні кордони, що функціонує в рамках глобальних інституційних норм, і який, на відміну від існуючих, відображає новітні трансформації світового господарства, підкреслює значення цифровізації й інтеграційних процесів та створює методологічні передумови для подальших досліджень у сфері міжнародних економічних відносин;

- набуло подальшого розвитку обґрунтування стратегічні напрями вдосконалення зовнішньоторговельної політики країн Балтії в рамках ЄС на підставі комплексного оцінювання впливу інтеграційних механізмів ЄС на двосторонні торговельні потоки країн Балтії та їх транспортно-логістичної доступності до основних торговельних партнерів ЄС, що може бути використано Україною в якості науково-практичних рекомендацій щодо реалізації основних стратегічних напрямів вдосконалення її зовнішньоторговельної політики;

- набула подальшого розвитку концептуальна модель гармонізації зовнішньоторговельної політики України з *acquis* ЄС, яка, враховуючи адаптацію позитивного досвіду країн Балтії в рамках ЄС і ґрунтуючись на системному поєднанні інституційної, цифрової, логістичної й «зеленої» інтеграції, виступає інструментом стратегічного управління євроінтеграційними процесами у сфері зовнішньої торгівлі, спрямованим на формування трирівневої системи (нормативної, інфраструктурної та ринкової) як бази для подальшої інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС.

За змістом дисертація розкриває обрану тему, в цілому вирішує поставлену мету та завдання дослідження. Дисертація структурована відповідно плану. Стиль викладення матеріалу відрізняється науковістю, логічністю, послідовністю.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Наукова новизна полягає в тому, що дана дисертація є комплексним дослідженням впливу євроінтеграційних процесів на зовнішньоторговельні відносини країн Балтії у складі Європейського Союзу і визначення пріоритетних стратегічних напрямів удосконалення зовнішньоторговельної політики України з урахуванням досвіду країн Балтії.

6. Оприлюднення та апробація результатів

Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднено у наукових публікаціях та апробовано на науково-практичних конференціях. За темою дисертації опубліковано 17 наукових праць, серед яких 8 наукових статей, 7 статей – у наукових виданнях України та 1 стаття – в іншому науковому виданні.

Апробацію результатів дослідження здійснено шляхом участі у 9 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, матеріали яких опубліковано у збірниках наукових праць.

Підсумовуючи, оприлюднення та апробація результатів дисертації підтверджують їх науково новизну, практичну значущість і належний рівень представлення у науковому середовищі.

7. Дотримання академічної доброчесності

На підставі вивчення тексту дисертації, наукових праць здобувача та Протоколу контролю оригінальності (перевірку наявності текстових запозичень виконано в антиплагіатній інтернет-системі Strikeplagiarism.com) встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст дисертації не містить плагіату, а дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності.

8. Практичне значення отриманих результатів

Практична значущість отриманих у дослідженні результатів полягає в тому, що представлені у дисертаційній роботі положення формують підґрунтя для подальшого вивчення впливу євроінтеграційних процесів на розвиток зовнішньоторговельних відносин та рівень конкурентоспроможності продукції країн Балтії. Отримані результати можуть бути використані під час розроблення стратегій розвитку зовнішньоторговельної діяльності малих держав у межах регіональних економічних об'єднань, зокрема України в процесі її інтеграції до ЄС.

Науково-практичні розробки та рекомендації дисертаційної роботи впроваджено в роботі Управління економіки та розвитку інфраструктури Жмеринської міської ради під час підготовки аналітичних матеріалів з питань розроблення основних напрямів зовнішньоекономічної діяльності регіону, у Воєнній академії імені Євгена Березняка при викладанні окремих освітніх компонентів циклу нормативної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня, у практичній діяльності ТОВ «ХОРСТЕХ», а також Харківським національним університетом імені В. Н. Каразіна при викладанні дисциплін «Теорія і практика зовнішньої торгівлі» та «Сучасний спільний ринок країн ЄС» (довідка № 0201/320 від 13.02.2026 р.).

9. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Загалом дисертація оформлена відповідно наказу №40 МОН України від 12.01.2017 року. Мета наукової роботи досягнута. Завдання виконані у повному обсязі. Принципових і суттєвих зауважень до роботи не виникло, всі розділи були оцінені позитивно.

Попри те, що дисертаційне дослідження виконане на досить високому рівні, все ж є кілька зауважень та дискусійних положень, які полягають у наступному:

1. У дисертації підрозділ 2.1 (стор. 90) автор зазначає, що залишилися не вирішеними проблемні питання в частині: визначення закономірностей впливу євроінтеграційних процесів на зовнішньоторговельні відносини країн Балтії після вступу до ЄС. У зв'язку з цим, на наш погляд, доцільно було б зазначити й схарактеризувати ключові етапи успіху трансформації зовнішньої торгівлі країн Балтії після вступу до ЄС.

2. У підрозділі 2.2. автор визначає роль іноземних інвестицій у розвитку зовнішньоторговельних відносин країн Балтії (Латвії, Литви та Естонії). Дослідження б виграло, якби автор попередньо визначив головні чинники інвестиційної привабливості цих країн.

3. У дисертації на рис. 2.33 автор логічно визначив основні позитивні та негативні аспекти впливу зовнішньоторговельної політики ЄС на конкурентоспроможність країн Балтії. На наш погляд, глибшого емпіричного обґрунтування потребує аналіз саме негативних аспектів впливу зовнішньоторговельної політики ЄС на конкурентоспроможність країн Балтії, із визначенням, у т. ч. й певних інструментів, що використовують виробники країн Балтії для захисту внутрішніх ринків.

4. У підрозділі 3.1. (табл. 3.5, рис. 3.5) автор проводить за допомогою гравітаційної моделі прогнозне оцінювання економічних наслідків повного запровадження механізму СВАМ для експорту країн Балтії після 2026 року. Однак залишається дискусійним питання щодо наслідків впровадження норм Carbon Border Adjustment Mechanism (СВАМ): чи стануть вони фактором підвищення конкурентоспроможності балтійських товарів, чи, навпаки, це призведе до зниження обсягів зовнішньої торгівлі країн Балтії через невідповідність темпів декарбонізації їхньої промисловості вимогам ЄС.

Загалом зазначені зауваження не знижують загального рівня виконання дисертації й не ставлять під сумнів наукову добросовісність та цінність отриманих результатів.

10. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Дисертація О. М. Філіпова являє самостійну завершену наукову працю, в якій представлено авторське розв'язання окреслених завдань. Висловлені автором гіпотези, висновки, узагальнення підтверджуються отриманими результатами дослідження.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (редакція від 01.01.2024 р.). Дисертація оформлена згідно з вимогами Наказу МОН України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.).

Таким чином, за своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Філіпова Олега Михайловича «Розвиток зовнішньоторгівельних відносин країн Балтії у складі Європейського Союзу» є завершеною самостійно виконаною науковою працею, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Офіційний рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних
економічних відносин та логістики
ННІ «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу»
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

Катерина МАКАРЧУК

№ 10 ПІДПИС ЗАСВІДЧУЄ
Начальник відділу
кадрів

Handwritten signature: О.Ф. Філіпов

Handwritten signature: О.Ф. Філіпов

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 13:01:15 05.05.2026

Назва файлу з підписом: Рецензія Макарчук_Філіпов.pdf.asics
Розмір файлу з підписом: 4.1 МБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Рецензія Макарчук_Філіпов.pdf
Розмір файлу без підпису: 4.1 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Макарчук Катерина Олексіївна
П.І.Б.: Макарчук Катерина Олексіївна
Країна: Україна
РНОКПП: 3124919220
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 13:01:11 05.05.2026
Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг
Серійний номер: 514B5C86A1E5DA1104000000A29014004EF1AB05
Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Кваліфікований
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (ASiC-S)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
професору Олені ДОВГАЛЬ
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента,
кандидата економічних наук, доцента, доцента ЗВО кафедри міжнародної
економіки та світового господарства економічного факультету Харківського
національного університету імені В. Н. Каразіна

Шуби Марини Володимирівни

на дисертаційну роботу

Філіпова Олега Михайловича

**«Розвиток зовнішньоторгівельних відносин країн Балтії у складі
Європейського Союзу»**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 29 Міжнародні відносини
за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Дисертаційна робота О. М. Філіпова присвячена поглибленню теоретико-методичних засад дослідження розвитку зовнішньоторгівельних відносин країн Балтії у складі ЄС та розробленню стратегічних напрямів вдосконалення зовнішньоторговельної політики України з урахуванням досвіду країн Балтії.

У сучасних умовах європейської інтеграції України, посилення геополітичних викликів та трансформації глобальних ланцюгів вартості тема дисертації має як наукове, так і практичне значення. Країни Балтії демонструють успішний приклад достатньо швидкої інтеграції в єдиний ринок ЄС, що дозволило їм досягти високого рівня відкритості економіки, диверсифікації торгівлі та підвищення конкурентоспроможності. Дослідження досвіду Литви, Латвії та Естонії є особливо актуальним для України, оскільки сприяє обґрунтуванню ефективних механізмів адаптації до *acquis communautaire* ЄС та мінімізації ризиків зовнішньоторговельної політики в умовах глобальної нестабільності.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертація представляє собою самостійне, завершене та цілісне наукове дослідження. Текст роботи добре структурований, викладений професійною мовою з використанням фахової економічної термінології. Робота містить

чітко сформульовані мету та завдання, логічно пов'язані три розділи, висновки до кожного розділу та загальні висновки.

Список використаної літератури з 232 джерел є репрезентативним, додатки містять список публікацій здобувача за темою дисертації, довідки про впровадження результатів дисертації. Матеріал дисертації викладено послідовно та структуровано, що забезпечує його чітке і зрозуміле сприйняття. Робота виконана з дотриманням вимог наукового стилю, а її композиційна побудова узгоджується з логікою та етапністю проведеного автором дослідження.

Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. № 44 (редакція від 01.01.2024 р.), та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри міжнародних економічних відносин та логістики ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна та в межах науково-дослідних тем: «Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів» (номер державної реєстрації: 0120U100907), у межах якої автором визначено сучасні виклики зовнішньоторгівельної політики країн Балтії; «Міжнародні економічні відносини в контексті глобальної цифровізації» (номер державної реєстрації: 0123U101982), у межах якої запропоновано стратегічні напрями вдосконалення зовнішньоторгівельної політики країн Балтії в рамках Європейського Союзу (довідка № 4001-33/21 від 06.11.2025 р.).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Сформульовані у роботі О. М. Філіпова положення та рекомендації характеризуються належним рівнем обґрунтованості та достовірності. Ретельний аналіз тексту дисертації дає підстави констатувати, що автор застосовує системний і глибокий підхід до дослідження обраної

проблематики. Структура роботи є логічно вибудованою та забезпечує повне розкриття поставлених дослідницьких завдань і досягнення визначеної мети.

Методологічною основою дослідження є комплексне поєднання інституційного, структуралістського, історико-еволюційного та системного підходів. Автор застосовує сучасні методи: контент-аналіз, інтегровану систему оцінювання конкурентоспроможності на основі SITC Rev.4, PPML-гравітаційні моделі з фіксованими ефектами, структурну гравітаційну модель, GIS/мережевий аналіз транспортної доступності тощо. Кількісні результати отримано із застосуванням релевантних статистичних та економетричних методів; їх узагальнення належним чином відображено у висновках.

Характер викладу матеріалу та аргументованість зроблених висновків засвідчують високий рівень фахової підготовки О. М. Філіпова у сфері міжнародної торгівлі, європейської інтеграції та зовнішньоторговельної політики. Текст дисертації вдало ілюстровано таблицями, графічними матеріалами та схемами, що підсилюють сприйняття результатів дослідження. Сформульовані висновки та практичні рекомендації є логічними, узгоджуються зі змістом роботи та забезпечують повне досягнення поставленої мети й вирішення визначених дослідницьких завдань.

5. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Наукова новизна полягає в тому, що дисертація є комплексним дослідженням розвитку зовнішньоторгівельних відносин країн Балтії в умовах членства в ЄС з акцентом на перенесення досвіду на зовнішньоторговельну політику України.

Конкретні наукові результати, що розкривають особистий внесок автора у розроблення досліджуваної проблеми, і характеризують наукову новизну роботи, полягають у наступному:

удосконалено:

- методичний підхід до дослідження розвитку зовнішньоторговельних відносин країн Балтії у складі ЄС в контексті інтеграційних процесів, що розкриває еволюцію впливу євроінтеграційних процесів на зовнішньоторговельні відносини країн Балтії, яка включає шість етапів, а саме: аналіз передінтеграційного стану зовнішньоторговельного сектору; виявлення структурних та інституційних змін після інтеграції; побудова логіко-структурної моделі інтеграційного впливу; емпіричне оцінювання змін у зовнішньоторговельних потоках країн Балтії; аналіз конкурентних переваг та інвестиційного впливу; розроблення стратегічних сценаріїв і рекомендацій

щодо розвитку зовнішньої торгівлі країн Балтії, що надає можливість визначення потенціалу та векторів перспективної взаємодії країн Балтії у регіональному та глобальному розвитку, а також обґрунтування пріоритетів економічного співробітництва України з країнами ЄС;

- науково-методичний інструментарій дослідження взаємозв'язку обсягів ПІІ та зовнішньої торгівлі кожної з країн Балтії через розробку PPML-гравітаційних моделей, що підтверджує висновок про формування Балтійською трійкою стійкої моделі «інвестиції – торгівля» з різною інтенсивністю, але всюди позитивної та економічно значущої, і дозволяє підтвердити пріоритет підтримки ПІІ у логістиці, машинобудуванні та ІТ-сфері, а також подальше поглиблення TEN-T-проектів і таргетинг США/Китаю/Центральної Європи як ринків з найбільшим мультиплікативним ефектом при реалізації інвестиційної політики цими країнами;

набуло подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат дослідження авторським уточненням терміну «зовнішньоторговельні відносини» як системи економічних взаємодій між державами, бізнес-структурами та домогосподарствами, орієнтованої на обмін товарами, послугами, капіталом та даними через національні кордони, що функціонує в рамках глобальних інституційних норм, і який, на відміну від існуючих, відображає новітні трансформації світового господарства, підкреслює значення цифровізації й інтеграційних процесів та створює методологічні передумови для подальших досліджень у сфері міжнародних економічних відносин;

- обґрунтування стратегічних напрямів вдосконалення зовнішньоторговельної політики країн Балтії в рамках ЄС на підставі комплексного оцінювання впливу інтеграційних механізмів ЄС на двосторонні торговельні потоки країн Балтії та їх транспортно-логістичної доступності до основних торговельних партнерів ЄС: інституційна інтеграція та зниження трансакційних витрат, CBAM/CSRD-готовність і «зелена» реіндустріалізація, коридорна стратегія та інтероперабельність інфраструктури, фінансові інструменти експорту та ПІІ, торговельна цифровізація та спрощення процедур, секторальні пріоритети (там, де ризики CBAM найвищі), угоди про взаємне визнання та стандарти, аналітика політики: PPML-панель і «дашборд міністерства», вузлова політика (портові та міські хаби), диверсифікація ринків збуту, що може бути використано Україною в якості науково-практичних рекомендацій щодо реалізації основних стратегічних напрямів вдосконалення її зовнішньоторговельної політики;

- концептуальна модель гармонізації зовнішньоторговельної політики України з *acquis* ЄС, яка, враховуючи адаптацію позитивного досвіду країн

Балтії в рамках ЄС і ґрунтуючись на системному поєднанні інституційної, цифрової, логістичної й «зеленої» інтеграції, виступає інструментом стратегічного управління євроінтеграційними процесами у сфері зовнішньої торгівлі, спрямованим на формування трирівневої системи (нормативної, інфраструктурної та ринкової) як бази для подальшої інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС.

6. Дотримання академічної доброчесності.

На підставі вивчення тексту дисертації здобувача, наукових праць здобувача та Протоколу контролю оригінальності (перевірку наявності текстових запозичень виконано в антиплагіатній системі Strikeplagiarism.com) встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст дисертації не містить плагіату, а дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності.

7. Практичне значення отриманих результатів.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що сформульовані автором теоретичні положення та прикладні рекомендації створюють науково-методичне підґрунтя для аналізу впливу євроінтеграційних процесів на розвиток зовнішньоторговельних відносин і конкурентоспроможність продукції малих відкритих економік, зокрема країн Балтії. Отримані результати можуть бути використані при розробленні стратегічних підходів до формування та реалізації зовнішньоторговельної політики малих країн у межах регіональних економічних об'єднань, насамперед України в контексті її євроінтеграційного курсу.

Результати дослідження доведено до рівня конкретних механізмів, інструментів і практичних рекомендацій, що зумовлює можливість їх безпосереднього застосування у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Практичну значущість роботи підтверджує впровадження її положень у діяльність органів місцевого самоврядування, освітній процес закладів вищої освіти та практику суб'єктів господарювання, що засвідчується відповідними довідками про впровадження.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Незважаючи на те, що дисертаційна робота виконана на достатньо високому рівні, є декілька зауважень та дискусійних положень, а саме:

– у табл. 1.5 (с. 65) прояви основних проблем функціонування єдиного ринку ЄС описані автором досить загально та абстрактно. Такий підхід робить відповідні твердження дещо декларативними. Доцільно було б навести

конкретні приклади або статистичні індикатори для кожної проблеми у поясненнях до таблиці;

– у підрозділі 3.1 у структурній гравітаційній моделі, яка оцінює вплив інтеграційних механізмів ЄС на торговельні потоки країн Балтії у 2004–2024 рр., видається доцільним включення змінної цифровізації торгівлі. Таке розширення моделі дозволило б точніше оцінити довгострокову динаміку зовнішньоторговельних відносин країн Балтії, зокрема в сегменті послуг і цифрових товарів, та підвищило б прогностичну цінність отриманих результатів;

– візуалізація на рис. 3.9 (с. 233) є малоінформативною. По-перше, події на шкалі не мають змістовної ідентифікації – відсутність читабельних підписів унеможлиблює розрізнення окремих регуляторних кроків і не дозволяє простежити логіку та динаміку впровадження відповідних норм. По-друге, використання десяткового формату для позначення часових інтервалів є некоректним і не відповідає прийнятим стандартам відображення календарних дат;

– у дисертаційній роботі недостатньо розкрито питання адаптації запропонованих стратегічних рекомендацій до умов воєнного стану та повоєнної відбудови України. З урахуванням сучасних безпекових, економічних та інституційних викликів, подальша конкретизація цих рекомендацій могла б суттєво підвищити їх практичну застосовність для формування зовнішньоекономічної політики держави.

Загалом зазначені зауваження не знижують загального рівня виконання дисертації й не ставлять під сумнів наукову добросовісність та цінність отриманих результатів. Вони відкривають перспективні напрями для подальших досліджень здобувача.

9. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Зміст дисертації засвідчує, що дисертація О. М. Філіпова є самостійною завершеною науковою роботою, в якій представлено авторське розв'язання окреслених завдань. Висловлені автором гіпотези, висновки, узагальнення підтверджуються отриманими результатами дослідження.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (редакція від 01.01.2024 р.). Дисертація оформлена згідно з вимогами Наказу МОН України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.).

Вищезазначене дозволяє зробити висновок, що за своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Філіпова Олега Михайловича «Розвиток зовнішньоторгівельних відносин країн Балтії у складі Європейського Союзу» є завершеною самостійно виконаною науковою працею, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Офіційний рецензент:

доцент ЗВО кафедри міжнародної економіки та світового господарства економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, кандидат економічних наук, доцент

Марина ШУБА

Косовановс

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 16:50:11 05.05.2026

Назва файлу з підписом: Рецензія_Шуба_М.В. (Філіпов).pdf.asice

Розмір файлу з підписом: 3.6 МБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Рецензія_Шуба_М.В. (Філіпов).pdf

Розмір файлу без підпису: 3.7 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Шуба Марина Володимирівна

П.І.Б.: Шуба Марина Володимирівна

Країна: Україна

РНОКПП: 3231106727

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 16:50:04 05.05.2026

Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг

Серійний номер: 514B5C86A1E5DA110400000005FB3D0044C9A605

Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
професору Олені ДОВГАЛЬ
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора,
в.о. завідувача кафедри міжнародної торгівлі та маркетингу Київського
національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
Яценко Ольги Миколаївни на дисертацію Філіпова Олега Михайловича
на тему «Розвиток зовнішньоторгівельних відносин країн Балтії у складі
Європейського Союзу» на здобуття наукового ступеня доктора філософії з
галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю
292 Міжнародні економічні відносини

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Обґрунтування вибору теми дисертаційного дослідження зумовлене поєднанням теоретичної актуальності та практичної значущості проблематики в умовах сучасних трансформацій світової економіки. У контексті поглиблення процесів економічної інтеграції, посилення регіональних торговельних блоків та зростання ролі наднаціональних інституцій особливого значення набуває аналіз функціонування єдиного ринку Європейського Союзу (ЄС) та його впливу на національні економіки країн-членів. Країни Балтії становлять унікальний об'єкт дослідження, оскільки їхній розвиток характеризується швидкою трансформацією від постсоціалістичних економік до повноцінно інтегрованих учасників внутрішнього ринку ЄС, що супроводжувалося структурною перебудовою зовнішньої торгівлі, зміною географічної та товарної структури експорту й імпорту, а також адаптацією до норм і стандартів ЄС.

Актуальність дослідження посилюється сучасними геоекономічними викликами, зокрема трансформацією глобальних ланцюгів доданої вартості, зростанням протекціоністських тенденцій, цифровізацією торгівлі та наслідками повномасштабної війни в Україні, що безпосередньо впливає на торговельні потоки в регіоні Балтійського моря. У цьому контексті аналіз досвіду країн Балтії щодо диверсифікації зовнішньої торгівлі, переорієнтації ринків збуту та підвищення конкурентоспроможності на європейському та глобальному рівнях набуває особливої ваги для формування ефективної зовнішньоекономічної політики України та її інтеграції до ЄС.

Таким чином, обрана тема вирізняється комплексністю, міждисциплінарністю та високим рівнем прикладної орієнтації, оскільки поєднує аналіз теоретичних засад міжнародної торгівлі, інституційних механізмів ЄС і конкретного досвіду країн Балтії. Її вибір є науково обґрунтованим через наявність дослідницької прогалини у системному аналізі трансформації зовнішньої торгівлі цих країн у контексті членства в ЄС, а також практично обґрунтованим з огляду на можливість імплементації отриманих результатів у процесі формування зовнішньоекономічної стратегії України в умовах європейської інтеграції.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри міжнародних економічних відносин та логістики ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Робота органічно інтегрується у наукові розробки кафедри, спрямовані на поглиблення теоретико-методичних засад дослідження розвитку зовнішньоторговельних відносин країн Балтії у складі ЄС та визначення стратегічних напрямів вдосконалення зовнішньоторговельної політики України з урахуванням досвіду країн Балтії. У межах дослідження автором обґрунтовано ключові стратегічні напрями вдосконалення зовнішньоторговельної політики країн Балтії в рамках ЄС з урахуванням

впливу інтеграційних механізмів ЄС на двосторонні торговельні потоки країн Балтії та транспортно-логістичної доступності країн Балтії до основних торговельних партнерів ЄС.

3. Характеристика основних положень роботи.

Дисертаційна робота Філіпова Олега Михайловича засвідчує високий рівень наукової опрацьованості теми, її актуальність та концептуальну завершеність. Теоретична значущість дисертаційної роботи полягає у необхідності систематизації та подальшого розвитку наукових підходів до дослідження зовнішньоторговельних відносин у межах інтеграційних об'єднань, зокрема з урахуванням інституційних, структурних та динамічних аспектів функціонування єдиного ринку та вирізняється логічною структурою, методологічною коректністю та глибоким аналітичним опрацюванням проблематики. У роботі забезпечено чітку логіку переходу від теоретико-методологічних положень до емпіричного аналізу й подальшої розробки прикладних підходів до удосконалення торговельної політики України, адаптації національного законодавства до *acquis communautaire*, а також формування стратегій розвитку експорту в умовах європейської інтеграції.

Варто підкреслити, що здобувач застосував широкий арсенал сучасних методів наукового пізнання, що сприяло системному та всебічному аналізу предметної області дослідження. Історико логічний метод, контент-аналіз, методи аналізу і синтезу, кількісного і якісного порівняння, логічного аналізу, кореляційно-регресійний аналіз, гравітаційне моделювання, GIS/мережевий аналіз забезпечили комплексність, глибину й об'єктивність інтерпретацій, а використання елементів моделювання та прогнозування надало можливість сформулювати практикоорієнтовані рекомендації щодо реалізації основних стратегічних напрямів вдосконалення зовнішньоторговельної політики України. Особлива цінність дисертації полягає у комплексному поєднанні сучасного теоретичного переосмислення зовнішньоторговельних відносин як багатовимірної інтеграційної категорії з розробленням цілісного методичного інструментарію їх дослідження та практично орієнтованих рекомендацій для

України. Робота не лише уточнює економічну сутність і трансформацію зовнішньої торгівлі в умовах цифровізації та інституційної інтеграції, але й формує інтегровану модель аналізу впливу єдиного ринку ЄС на торговельні процеси, що дозволяє глибоко оцінити структурні зміни, конкурентоспроможність і стійкість економік країн Балтії. Особливу наукову новизну становить застосування комплексного підходу, який поєднує структурно-динамічний аналіз, індексні методи та економетричне моделювання (зокрема PPML-гравітаційні моделі), що дало змогу виявити закономірності взаємодії інвестицій і торгівлі, а також вплив інституційних та регуляторних механізмів ЄС на торговельні потоки. Важливою практичною цінністю є доведення ролі інфраструктурних та логістичних факторів (TEN-T, Rail Baltica) у розширенні ринків збуту та підвищенні конкурентоспроможності, а також розроблення системних рекомендацій щодо гармонізації зовнішньоторговельної політики України з *acquis* ЄС.

Перший розділ дисертації вирізняється детальним опрацюванням теоретико-методологічних засад дослідження розвитку зовнішньоторговельних відносин у контексті економічної інтеграції, зокрема розкриттям їх сутності, еволюції підходів до їх трактування, особливостей формування єдиного ринку ЄС та узагальненням сучасних методичних підходів до аналізу інтеграційних процесів.

Другий розділ має виражений аналітичний характер і присвячений комплексному дослідженню динаміки та структури зовнішньої торгівлі країн Балтії після вступу до ЄС, оцінюванню ролі іноземних інвестицій у розвитку їх зовнішньоторговельних відносин, а також аналізу впливу зовнішньоторговельної політики ЄС на конкурентоспроможність цих країн.

Третій розділ має прикладний характер і є результатом виконання науково-практичних завдань дослідження, пов'язаних із визначенням сучасних викликів зовнішньоторговельної політики країн Балтії, обґрунтуванням напрямів освоєння нових ринків збуту в умовах глобальної конкуренції та розробленням стратегічних рекомендацій щодо вдосконалення

зовнішньоторговельної політики, у тому числі з урахуванням можливостей їх адаптації для України.

Треба відзначити, що, дисертація вирізняється високим рівнем методологічної інтегрованості, прикладною спрямованістю та безпосередньою можливістю використання її результатів у формуванні ефективної зовнішньоекономічної стратегії України в умовах європейської інтеграції.

Таким чином, характеристика основних положень дисертаційної роботи Філіпова Олега Михайловича на тему «Розвиток зовнішньоторгівельних відносин країн Балтії у складі Європейського Союзу», свідчить про високий рівень наукової підготовки здобувача та його здатність до системного аналізу зовнішньоторговельної політики країн Балтії в рамках ЄС. Робота демонструє вміння інтегрувати теоретичні напрацювання з практично орієнтованими підходами до удосконалення зовнішньоторговельної політики України. Отримані результати відзначаються науковою обґрунтованістю, методологічною точністю та мають значний потенціал для практичного застосування: в органах державної влади та місцевого самоврядування; у системі вищої освіти та підготовки кадрів; у діяльності підприємств і бізнес-структур. Положення, винесені на захист, належно аргументовані, підтверджені емпіричними даними та посиланнями на авторитетні джерела, що засвідчує оригінальність і новизну дослідження. Загалом дисертація має значну наукову новизну, високу практичну цінність і відповідає вимогам до кваліфікаційних наукових робіт відповідного рівня.

4. Найважливіші наукові результати, що містяться в дисертації.

Дисертаційне дослідження Філіпова О.М. є завершеною науковою роботою, спрямованою на вирішення актуальної теоретико-практичної проблеми вдосконалення економічної політики країн Балтії у рамках ЄС та їхньої адаптації до умов сучасної глобальної економіки. Метою роботи визначено поглиблення теоретико-методичних засад дослідження розвитку зовнішньоторговельних відносин країн Балтії у складі ЄС та визначення

стратегічних напрямів вдосконалення зовнішньоторговельної політики України з урахуванням досвіду країн Балтії. Для досягнення цієї мети в дисертації реалізовано комплекс завдань, що включає систематизація теоретичних основ сутності та розвитку зовнішньоторговельних відносин в умовах економічної інтеграції; характеристика еволюції та особливостей формування єдиного ринку ЄС; узагальнення методичних підходів до дослідження розвитку зовнішньоторговельних відносин у контексті інтеграційних процесів; дослідження динаміки та структури зовнішньої торгівлі країн Балтії після вступу до ЄС; визначення ролі іноземних інвестицій у розвитку зовнішньоторговельних відносин країн Балтії; дослідження впливу зовнішньоторговельної політики ЄС на конкурентоспроможність країн Балтії; визначення сучасних викликів зовнішньоторговельній політиці країн Балтії; дослідження розвитку нових ринків збуту для країн Балтії в умовах глобальної економічної конкуренції; обґрунтування стратегічних напрямів вдосконалення зовнішньоторговельної політики країн Балтії в рамках ЄС та практичних рекомендацій щодо використання Балтійського досвіду для України.

Першим науковим результатом є удосконалений методичний підхід до дослідження розвитку зовнішньоторговельних відносин країн Балтії у складі ЄС в контексті інтеграційних процесів, що розкриває еволюцію впливу євроінтеграційних процесів на зовнішньоторговельні відносини країн Балтії, яка включає шість етапів, а саме: аналіз передінтеграційного стану зовнішньоторговельного сектору; виявлення структурних та інституційних змін після інтеграції; побудова логіко-структурної моделі інтеграційного впливу; емпіричне оцінювання змін у зовнішньоторговельних потоках країн Балтії; аналіз конкурентних переваг та інвестиційного впливу; розроблення стратегічних сценаріїв і рекомендацій щодо розвитку зовнішньої торгівлі країн Балтії, що надає можливість визначення потенціалу та векторів перспективної взаємодії країн Балтії у регіональному та глобальному

розвитку, а також обґрунтування пріоритетів економічного співробітництва України з країнами ЄС.

Цінність цього наукового результату полягає в тому, що він формує цілісну, послідовну та універсальну методичну основу для дослідження розвитку зовнішньоторговельних відносин у межах інтеграційних об'єднань, що розширює наукові підходи до аналізу впливу євроінтеграції на національні економіки та дозволяє системно враховувати структурні, інституційні й динамічні зміни. У практичному вимірі запропонований підхід забезпечує можливість комплексного оцінювання торговельних процесів, виявлення конкурентних переваг, прогнозування сценаріїв розвитку та формування обґрунтованих управлінських рішень, що може бути використано органами державної влади та бізнесом для визначення ефективних напрямів зовнішньоекономічної політики, а також для посилення економічного співробітництва України з країнами ЄС.

Другим науковим результатом є удосконалений науково-методичний інструментарій дослідження взаємозв'язку обсягів прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та зовнішньої торгівлі кожної з країн Балтії через розробку RPML-гравітаційних моделей, що підтверджує висновок про формування Балтійською трійкою стійкої моделі «інвестиції – торгівля» з різною інтенсивністю, але всюди позитивної та економічно значущої, і дозволяє підтвердити пріоритет підтримки ПІІ у логістиці, машинобудуванні та ІТ-сфері, а також подальше поглиблення TEN-T-проектів і таргетинг США/Китаю/Центральної Європи як ринків з найбільшим мультиплікативним ефектом при реалізації інвестиційної політики цими країнами. Його цінність полягає в поглибленні методології дослідження взаємозв'язку інвестицій і зовнішньої торгівлі шляхом застосування сучасного економетричного інструментарію, що дозволяє кількісно обґрунтувати закономірності формування моделі «інвестиції - торгівля» в умовах інтеграції до ЄС. Для науки це означає підвищення точності та аналітичної глибини досліджень впливу ПІІ на торговельні потоки, а для практики – надання інструментів для

обґрунтування ефективної інвестиційної та зовнішньоекономічної політики, зокрема визначення пріоритетних секторів і ринків, які забезпечують найбільший мультиплікативний ефект та сприяють підвищенню конкурентоспроможності економіки.

Під час розроблення наукових результатів автор приділив увагу удосконаленню понятійно-категоріального апарату дослідження шляхом уточнення терміну «зовнішньоторговельні відносини» як системи економічних взаємодій між державами, бізнес-структурами та домогосподарствами, орієнтованої на обмін товарами, послугами, капіталом та даними через національні кордони, що функціонує в рамках глобальних інституційних норм, і який, на відміну від існуючих, відображає новітні трансформації світового господарства, підкреслює значення цифровізації й інтеграційних процесів та створює методологічні передумови для подальших досліджень у сфері міжнародних економічних відносин.

Даний науковий результат дозволяє в науковому аспекті поглибити та актуалізувати понятійно-категоріальний апарат міжнародних економічних відносин, забезпечуючи більш комплексне розуміння зовнішньоторговельних процесів з урахуванням цифровізації, глобалізації та інституційної взаємодії, що створює методологічну основу для подальших досліджень. У практичному вимірі це дозволяє більш адекватно формувати та оцінювати зовнішньоекономічну політику, враховувати сучасні форми міжнародної взаємодії (зокрема обіг даних і послуг) та підвищувати ефективність прийняття управлінських рішень у сфері зовнішньої торгівлі.

Окрім того, автором проведено обґрунтування стратегічних напрямів вдосконалення зовнішньоторговельної політики країн Балтії в рамках ЄС на підставі комплексного оцінювання впливу інтеграційних механізмів ЄС на двосторонні торговельні потоки країн Балтії та їх транспортно-логістичної доступності до основних торговельних партнерів ЄС: інституційна інтеграція та зниження трансакційних витрат, CBAM/CSRD-готовність і «зелена» реіндустріалізація, коридорна стратегія та інтероперабельність

інфраструктури, фінансові інструменти експорту та ПП, торговельна цифровізація та спрощення процедур, секторальні пріоритети (там, де ризики СВМ найвищі), угоди про взаємне визнання та стандарти, аналітика політики: РРМЛ-панель і «дашборд міністерства», вузлова політика (портові та міські хаби), диверсифікація ринків збуту, що може бути використано Україною в якості науково-практичних рекомендацій щодо реалізації основних стратегічних напрямів вдосконалення її зовнішньоторговельної політики.

У дисертаційному дослідженні Філіпова О.М. запропоновано концептуальну модель гармонізації зовнішньоторговельної політики України з асquis ЄС. Її цінність полягає в розвитку теоретичних засад гармонізації зовнішньоторговельної політики з асquis ЄС шляхом формування цілісної концептуальної моделі, що інтегрує інституційні, цифрові, логістичні та екологічні аспекти євроінтеграції та поглиблює наукове розуміння механізмів адаптації національних економік до єдиного ринку. У практичному вимірі запропонована модель виступає ефективним інструментом стратегічного управління, який дозволяє системно вибудовувати процес інтеграції України до ЄС, визначати пріоритети реформ, узгоджувати нормативну базу, розвивати інфраструктуру та підвищувати конкурентоспроможність національної економіки на європейському ринку.

Теоретична значущість дисертації полягає у суттєвому поглибленні теоретико-методичних засад дослідження розвитку зовнішньоторговельних відносин в умовах європейської інтеграції через формування цілісного наукового підходу, що поєднує еволюційний, інституційний та структурно-аналітичний виміри. У роботі розширено методологічний інструментарій аналізу інтеграційного впливу на зовнішню торгівлю шляхом розроблення поетапної моделі дослідження та застосування сучасних економетричних методів, що дозволяє більш глибоко пояснювати закономірності взаємодії інвестицій і торговельних потоків. Подальшого розвитку набув понятійно-категоріальний апарат міжнародних економічних відносин через уточнення

сутності зовнішньоторговельних відносин з урахуванням цифровізації та глобальних інституційних змін, що створює основу для нових наукових досліджень. Крім того, теоретично обґрунтовано стратегічні підходи до розвитку зовнішньоторговельної політики в умовах інтеграції та сформовано концептуальну модель її гармонізації з *acquis* ЄС, що розширює наукові уявлення про механізми адаптації національних економік до функціонування у межах єдиного ринку.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації Філіпова О.М. є обґрунтованими та відзначаються високим рівнем достовірності й новизни, що досягається завдяки ґрунтовній методологічній базі дослідження. Для отримання нових наукових результатів здобувач професійно та досить оригінально застосував широкий спектр сучасних загальнонаукових і спеціальних методів. Використання широкої джерельної бази, що включає наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, статистичні дані та аналітичні звіти, забезпечує всебічне висвітлення проблематики дослідження та підтверджує наукову достовірність і обґрунтованість отриманих результатів. Усі наукові положення дисертації логічно пов'язані з метою та завданнями дослідження і підтвержені доказовим матеріалом. Структура роботи, що включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки, вибудована послідовно та системно, що свідчить про внутрішню цілісність і повноту розкриття теми. Новизна дослідження відображена у сформульованих автором на захист результатах, із чітким позначенням положень, які розроблено вперше, удосконалено або набули подальшого розвитку. Достовірність результатів забезпечується високим рівнем апробації результатів роботи серед наукової спільноти: основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковано у 17 наукових працях, зокрема 7 статей у фахових виданнях України, 1 – у міжнародних періодичних виданнях, 9 тез доповідей на наукових конференціях. Основні ідеї, теоретичні положення

та висновки роботи були представлено на наукових конференціях, де відбувалося обговорення проміжних результатів дослідження. Рекомендації, отримані в ході роботи, знайшли практичне застосування, що підтверджується відповідними актами, що додатково свідчить про надійність та життєздатність запропонованих рішень. Таким чином, рівень обґрунтованості, достовірності та новизни наукових положень дисертації повністю відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт здобувачів ступеня доктора філософії.

6. Практична значущість результатів дисертаційного дослідження.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що розроблені автором теоретичні положення, методичні підходи та прикладні рекомендації доведені до рівня конкретних механізмів реалізації і можуть бути безпосередньо використані у формуванні та реалізації зовнішньоекономічної політики, зокрема в умовах євроінтеграції України. Запропоновані інструменти аналізу впливу інтеграційних процесів, економетричні моделі оцінювання взаємозв'язку інвестицій і торгівлі, а також концептуальні підходи до гармонізації зовнішньоторговельної політики з *acquis* ЄС створюють практичну основу для підвищення ефективності державного управління у сфері міжнародної торгівлі, розвитку експортного потенціалу та посилення конкурентоспроможності національної економіки. Отримані результати можуть бути застосовані органами державної влади та місцевого самоврядування при розробленні стратегій зовнішньоекономічного розвитку, підприємствами – для обґрунтування рішень щодо виходу на зовнішні ринки, а також у освітньому процесі закладів вищої освіти для підготовки фахівців у сфері міжнародних економічних відносин. Важливою є їх апробація та впровадження у діяльність органів місцевого самоврядування, закладів вищої освіти та бізнес-структур, що підтверджує практичну придатність і прикладну цінність отриманих результатів.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Структура та оформлення дисертації повністю відповідають чинним вимогам, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

1. Дисертаційне дослідження в цілому характеризується логічною побудовою та достатнім рівнем обґрунтованості, проте окремі положення мають дискусійний характер і потребують уточнення. Зокрема, у першому розділі, поряд із ґрунтовним розглядом теоретичних основ зовнішньоторговельних відносин, доцільно було б більш чітко розмежувати сучасні підходи різних наукових шкіл до трактування економічної інтеграції, оскільки окремі концепції подані узагальнено без достатньої критичної оцінки їх переваг і обмежень. Крім того, при висвітленні еволюції формування єдиного ринку ЄС варто було б ширше відобразити вплив новітніх трансформаційних факторів (цифровізації, геополітичних змін), що дещо звужує сучасний контекст дослідження.

2. У другому розділі, який має виражений аналітичний характер, автором проведено ґрунтовний аналіз динаміки та структури зовнішньої торгівлі країн Балтії, однак дискусійним залишається питання повноти врахування зовнішніх шоків (зокрема, пандемії COVID-19 та безпекових факторів), які могли суттєво вплинути на отримані результати.

3. Крім того, у другому розділі аналіз ролі іноземних інвестицій у розвитку зовнішньоторговельних відносин доцільно було б доповнити більш глибокою оцінкою їх якісної структури та довгострокового впливу на технологічний розвиток економік країн Балтії, оскільки акцент переважно зроблено на кількісних показниках.

4. У третьому розділі, який має прикладний характер, автором обґрунтовано перспективи та напрями вдосконалення зовнішньоторговельної політики, проте окремі запропоновані рекомендації мають узагальнений характер і потребують більшої конкретизації механізмів їх практичної реалізації.

5. Слід відзначити, що третьому розділі, адаптація досвіду країн Балтії для України представлена дещо декларативно, без достатнього врахування інституційних та структурних відмінностей економік, що може ускладнювати безпосереднє застосування запропонованих підходів у національних умовах.

Попри наведені зауваження, слід відзначити, що вони не зменшують загальної високої оцінки дисертаційної роботи. Навпаки, окреслені дискусійні аспекти вказують на перспективні напрями подальших досліджень та можливості практичного впровадження, що свідчить про глибину досліджуваної проблематики та широкий науковий кругозір автора. В цілому, дисертація Філіпова О.М. є самостійним, завершеним дослідженням, яке має значну наукову новизну та прикладну цінність.

8. Загальний висновок.

Дисертаційне дослідження Філіпова О.М. присвячене поглибленню теоретико-методичних засад дослідження розвитку зовнішньоторговельних відносин країн Балтії у складі ЄС та розробленню стратегічних напрямів удосконалення зовнішньоторговельної політики України з урахуванням їх досвіду. Актуальність обраної теми не викликає сумнівів, оскільки сучасні трансформації світового господарства, поглиблення інтеграційних процесів у ЄС та необхідність адаптації зовнішньоекономічної політики України до європейських стандартів зумовлюють потребу у комплексному науковому аналізі цих процесів. Додаткового значення дослідженню надають виклики, спричинені воєнною агресією проти України: необхідність переорієнтації зовнішньоторговельних потоків, зниження залежності від традиційних ринків, підвищення стійкості економіки до зовнішніх шоків та інтеграції до єдиного ринку ЄС. Автор слушно підкреслює важливість інституційних чинників, інвестиційних процесів та логістичної інфраструктури як ключових драйверів розвитку зовнішньоторговельних відносин і підвищення конкурентоспроможності країн. Важливо, що в роботі враховано вплив цифровізації, інституційної інтеграції, сучасних регуляторних механізмів ЄС та глобальних трансформацій торговельних процесів, що відповідає сучасним тенденціям розвитку міжнародних економічних відносин та формування нової архітектури світової торгівлі. Рівень актуальності, структура, логіка викладу, наукова повнота та якість оформлення дисертаційної роботи Філіпова Олега Михайловича на тему «Розвиток зовнішньоторговельних відносин країн Балтії

у складі Європейського Союзу» повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44) та наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Отже, вважаю, що Філіпов Олег Михайлович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент,
доктор економічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри міжнародної
торгівлі та маркетингу Київського
національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

Ольга ЯЦЕНКО

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 11:24:15 06.05.2026

Назва файлу з підписом: Яценко_06.05.26_Untitled.FR12.pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 5.6 МБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Яценко_06.05.26_Untitled.FR12.pdf
Розмір файлу без підпису: 5.6 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ЯЦЕНКО ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

П.І.Б.: ЯЦЕНКО ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2964509385

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 11:24:15 06.05.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000008FF0CE007F7CC906

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00